

РОЗДІЛ VI. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.137:[343.91-056.34:343.268]

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-2-11>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗМІНИ ПОРЯДКУ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ПСИХІЧНОГО РОЗЛАДУ В ОБВИНУВАЧЕНОГО

Тищенко О. І.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

orcid.org/0000-0003-1551-1367

o.i.tyshchenko@nlu.edu.ua

Ключові

висновок

психіатричної

зміна судового

примусові заходи медичного

характеру.

слова:

судово-

експертизи,

розгляду,

медичного

характеру.

У статті на підставі аналізу норм чинного кримінального процесуального закону та проведеного авторкою моніторингу судової практики розглянуто актуальні питання щодо зміни порядку судового розгляду при виявленні психічного розладу в обвинуваченого за таким алгоритмом: а) момент виникнення у суду обов'язку трансформувати судовий розгляд; б) процесуальні особливості трансформації судового розгляду; в) специфіка судового розгляду після його трансформації.

Визнано, що моментом виникнення у суду обов'язку змінити порядок розгляду відповідно до ст. 362 КПК є наявність висновку судово-психіатричної експертизи, в якому констатовано факт психічного розладу особи, який не дозволяє їй усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Зауважено на процесуальних особливостях трансформації судового розгляду, які полягають, зокрема, у необхідності залучення до провадження захисника або законного представника обвинуваченого (особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру), скасування запобіжного заходу, застосованого до обвинуваченого, або його заміні на один із спеціальних запобіжних заходів, передбачених ч. 1 ст. 508 КПК. Розкрито специфіку судового розгляду після його трансформації у двох дискусійних питаннях, що можуть виникати у зміненому провадженні: щодо визначення режиму судового розгляду (відкрите чи закрите судові засідання) та складу суду, в якому буде здійснюватися таке кримінальне провадження.

Підтримано науковців, які визнають доцільність проведення судового розгляду кримінального провадження за участю осіб, які страждають на психічні розлади у закритому режимі. При цьому наголошено на необхідності внесення змін до КПК, якими передбачити вирішення цього питання судом під час прийняття рішення про зміну порядку судового розгляду.

Розглянуто питання щодо складу суду у разі прийняття рішення про зміну порядку судового розгляду за правилами ст. 362 КПК. Визнано виправданим підхід, спрямований на формування компетентного складу суду, спеціалізованого на розгляді кримінальних проваджень за участю осіб, які страждають на психічні розлади.

PROBLEMATIC ISSUES OF CHANGING THE ORDER OF TRIAL WHEN THE ACCUSED IS FOUND TO HAVE A MENTAL DISORDER

Tyshchenko O. I.

Candidate of Law,

Associate Professor at the Department of Criminal Process

Yaroslav Mudryi National Law University

Pushkinska str., 77, Kharkiv, Ukraine

orcid.org/0000-0003-1551-1367

o.i.tyshchenko@nlu.edu.ua

Key words: *conclusion of a forensic psychiatric examination, change in the trial, the accused, compulsory medical measures.*

The article, based on the analysis of the norms of the current criminal procedural law and the author's monitoring of judicial practice, considers the relevant issues regarding the change in the order of the trial when the accused is found to have a mental disorder according to the following algorithm: a) the moment of the court's obligation to transform the trial; b) procedural features of the transformation of the trial; c) the specifics of the trial after its transformation.

It is recognized that the moment the court has the obligation to change the order of consideration in accordance with Art. 362 of the CPC is the presence of a forensic psychiatric examination opinion, which states the fact of a person's mental disorder, which does not allow them to realize the meaning of their actions and manage them. The procedural features of the trial transformation are noted, which consist, in particular, in the need to involve a defense attorney or a legal representative of the accused (a person against whom compulsory medical measures are expected to be applied) in the proceedings, to cancel the preventive measure applied to the accused, or to replace it with one of special preventive measures provided for in Part 1 of Art. 508 of the CPC. The specifics of the trial after its transformation are revealed in two debatable issues that may arise in the changed procedure: regarding the determination of the mode of trial (open or closed court session) and the composition of the court in which such criminal proceedings will be conducted.

Scientists who recognize the expediency of holding criminal proceedings involving persons suffering from mental disorders in closed session are supported. At the same time, it was emphasized the need to make changes to the CPC, which would provide for the resolution of this issue by the court when making a decision to change the order of court proceedings.

The issues of the composition of the court in the event of a decision to change the order of the trial according to the rules of Art. 362 of the CPC are considered. The approach aimed at the formation of a competent composition of the court, specialized in the consideration of criminal proceedings involving persons suffering from mental disorders, was recognized as justified.

Вступ. Кримінальний процесуальний закон демонструє, що встановлення факту наявності в особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, психічного розладу навіть на рівні ймовірного припущення має визначальний вплив на подальший хід і порядок здійснення процесуальних дій. Це викликано тим, що саме в такий спосіб можна забезпечити, з однієї сторони, оптимізацію процесуальних зусиль, спрямованих на

встановлення юридично значимих у такому разі обставин, з іншої сторони, максимальне дотримання прав і свобод особливо вразливої категорії учасників і, як наслідок, застосування до кожного з них належної правової процедури. Не є винятком і стадія судового розгляду, у межах якої законодавець передбачає доволі простий алгоритм дій у разі встановлення підстав для здійснення кримінального провадження щодо застосу-

вання примусових заходів медичного характеру (далі – ПЗМХ): суд постановляє ухвалу про зміну порядку розгляду і продовжує судовий розгляд згідно з правилами, передбаченими гл. 39 КПК (ч. 1 ст. 362 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)). Проте, аналіз емпіричного матеріалу дозволяє виокремити декілька проблемних питань, які безпосередньо пов'язані із практичною реалізацією вказаного законодавчого припису.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процедура судового розгляду є складною, тому зазначена стадія характеризується невичерпним потенціалом для наукового осмислення. Окремі аспекти судового розгляду за участю осіб, які страждають на психічні розлади, були досліджені у наукових працях таких вчених, як: О. С. Артеменко [1], В. Л. Кириченко [2], Д. В. Козарійчук [3], В. В. Печко [4], Н. М. Сенченко [5], А. В. Ткач [6], С. Л. Шаренко [7] та інших.

Мета статті. У рамках цієї статті автор має намір осмислити процесуальні аспекти, які недостатньо висвітлені у наукових працях, у той же час мають істотне практичне значення. Таким є питання щодо особливостей зміни порядку судового розгляду відповідно до ст. 362 КПК.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи дослідження цього питання, зауважимо, що його аналіз буде відбуватися за такою структурою: 1) момент виникнення у суду обов'язку трансформувати судовий розгляд; 2) процесуальні особливості трансформації судового розгляду; 3) специфіка судового розгляду після його трансформації.

1. Момент виникнення у суду обов'язку трансформувати судовий розгляд (змінити його порядок). Зауважимо, що вжите у ч. 1 ст. 362 КПК дієслово «постановляє» свідчить про імперативну природу прийняття судом рішення. Втім питання про момент виникнення такого обов'язку залишається відкритим. Останнє обумовлено як відсильним характером цієї норми (фактично ч. 1 ст. 362 КПК орієнтує на вказані в ч. 1 ст. 503 КПК підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування ПЗМХ), так і відсутністю формального індикатора настання такого моменту. Відповідно, і в судовій практиці простежуються різні підходи до зміни порядку розгляду. Так, переважна більшість проаналізованих судових рішень демонструє факт попередньо проведеної судово-психіатричної експертизи (далі – СПЕ), якою підтверджено наявність в обвинуваченого психічного розладу під час або після вчинення інкримінованого діяння – тобто алгоритм формату «висновок СПЕ → ухвала про зміну порядку судового розгляду» [8; 9; 10]. Водночас у судовій практиці мають місце ухвали, зміст яких засвідчує, що можливість зміни порядку судового розгляду

не пов'язана виключно з наявністю попередньо проведеної СПЕ. Такі ухвали хоча й не прямо, але демонструють можливий альтернативний процесуальний порядок [11]. Тобто не виключається процесуальний алгоритм формату «ухвала про зміну порядку судового розгляду → висновок СПЕ». Таким чином, актуалізується питання про те, який з наведених вище алгоритмів є більш виправданим. Оскільки КПК чітко не передбачає, що має бути першочерговим – зміна порядку судового розгляду чи висновок СПЕ, керуючись логікою, наведемо аргументи на користь алгоритму «висновок СПЕ → ухвала про зміну порядку судового розгляду».

По-перше, з огляду на те, що зміна порядку розгляду відбувається шляхом винесення ухвали суду, а кожне судове рішення відповідно до ч. 1 ст. 370 КПК має бути законним, обґрунтованим і вмотивованим, цілком виправданим є збирання доказової інформації шляхом проведення СПЕ обвинуваченого, на підставі якої і буде у подальшому прийматися рішення щодо трансформації провадження. Правильність такого умовиводу підтверджує опція, яка відкривається у разі виникнення під час судового розгляду обґрунтованих сумнівів в осудності обвинуваченого: суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого (за наявності підстав, передбачених ст. 242 КПК) або незалежно від наявності клопотання учасників судового провадження (за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 509 КПК).

По-друге, доцільність застосування саме такого підходу яскраво підтверджується методом «від протилежного». Припустимо, що ухвалі про зміну порядку судового розгляду не передуватиме висновок СПЕ. У такому разі не виключається патова ситуація, за якої порядок судового розгляду було змінено, а в результаті проведення СПЕ сумніви в осудності обвинуваченого не були підтвержені. Зауважимо, що КПК не містить норм, які б дозволяли змінити порядок судового розгляду «у зворотному напрямку».

По-третє, невід'ємним компонентом зміни порядку судового розгляду є його продовження відповідно до правил, визначених гл. 39 КПК. Останні ж виходять з того, що експертизу психічного стану обвинуваченого було проведено ще на досудовому розслідуванні, результати якої власне і стали приводом для початку судової стадії кримінального провадження в особливому порядку. Окрім того, оцінка перспективності застосування ПЗМХ використовується також у судовій практиці як один з критеріїв зміни порядку судового розгляду [12].

Отже, на підставі вище наведеного слід визнати виправданим підхід, згідно якого у разі виникнення обґрунтованих сумнівів в осудності обвинуваченого суд повинен: 1) призначити СПЕ; 2) у разі встановлення за її результатами підстав для застосування до особи ПЗМХ – винести ухвалу про зміну порядку судового провадження; 3) продовжити судовий розгляд відповідно до правил гл. 39 КПК. Підтвержене документально перебування обвинуваченого на психіатричному обліку, будучи недостатнім для прийняття рішення відповідно до ч. 1 ст. 362 КПК, має слугувати підставою для призначення СПЕ (п. 3 ч. 1 ст. 242, ч. 1 ст. 332, п. 2 ч. 2 ст. 332 КПК).

2. *Процесуальні особливості трансформації судового розгляду.* Дослідження емпіричного матеріалу дозволяє виокремити низку супутніх процесуальних питань, які вирішуються судами одночасно з прийняттям рішення про зміну порядку судового розгляду: а) залучення до провадження захисника [13; 14] або законного представника обвинуваченого (особи, стосовно якої передбачається застосування ПЗМХ) [9; 10]; б) скасування запобіжного заходу, застосованого до обвинуваченого [8; 15], або його заміна на один із перелічених у ч. 1 ст. 508 КПК [16; 17].

На наш погляд, розв'язання питання про участь захисника та запобіжні заходи є абсолютно виправданим, адже саме у такий спосіб відбувається застосування закріплених у гл. 39 КПК гарантій під час продовження судового розгляду кримінального провадження (статті 506-508 КПК). Втім за певних умов залучення захисника одночасно зі зміною порядку судового розгляду може бути запізним. Наприклад, якщо обвинувачений внаслідок наявної у нього психічної вади не може повною мірою реалізувати свої права (п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК). У такому разі цілком виправдано залучати захисника до прийняття рішення про трансформацію судового розгляду, зокрема, з метою забезпечення його можливості взяти участь у розгляді питання про призначення СПЕ.

В свою чергу, зміна запобіжного заходу, з одного боку, стає можливою виключно після зміни порядку судового розгляду, що підтверджується матеріалами судової практики [17; 18]. З іншого боку, після зміни порядку судового розгляду унеможлиблюється застосування інших, окрім передбачених у ч. 1 ст. 508 КПК, запобіжних заходів, а залишення в силі тих, що обиралися відносно обвинуваченого, істотно порушуватиме права і свободи осіб, які страждають на психічні розлади. Більше того, слід визнати правомірною судову практику, яка демонструє не автоматичну зміну запобіжного заходу, а обґрунтоване обрання спеціального запобіжного заходу, передбаченого ч. 1 ст. 508 КПК [19; 20].

Питання ж залучення законного представника після прийняття рішення про трансформацію судового розгляду, на наш погляд, з точки зору чинної редакції процесуального закону (*de lege lata*) не є виправданим. Підстави залучення законного представника обвинуваченого вичерпно передбачені у ч. 1 ст. 44 КПК (недієздатність або обмежена дієздатність особи), а їхній зміст не демонструє прямої кореляції із початком провадження щодо застосування ПЗМХ. Єдиною правовою підставою, яка надавала судам підґрунтя для залучення законного представника особі, яку не було визнано недієздатною чи обмежено дієздатною у встановленому законом порядку, слугувала ч. 1 ст. 512 КПК. Остання передбачає судовий розгляд за обов'язковою участю, зокрема, законного представника особи, стосовно якої вирішується питання про застосування ПЗМХ. Наведене положення, на наше переконання, варто тлумачити у системному зв'язку з ч. 1 ст. 44 КПК, зміст якої не пов'язує залучення законного представника із трансформацією судового розгляду. Натомість поширеність таких рішень у судовій практиці яскраво демонструє практичну затребуваність залучення законного представника інтересів особи, щодо якої передбачається застосування ПЗМХ, що вкотре підтверджує потребу внесення змін до КПК.

Отже, одночасно зі зміною порядку судового розгляду (ст. 362 КПК) відповідно до чинної редакції процесуального закону (*de lege lata*) суд має вирішити питання про залучення до провадження захисника (якщо його не було залучено раніше) та зміну запобіжного заходу (якщо такий обирався). Залучення законного представника, будучи виправданим фактично, не узгоджується із чинними положеннями процесуального закону, які потребують змін.

3. *Специфіка судового розгляду після його трансформації.* Невід'ємною складовою зміни порядку судового розгляду є його продовження відповідно до правил, визначених гл. 39 КПК. У цьому контексті зосередимо увагу на дискусійних питаннях, що можуть виникати у зміненому провадженні. До них слід віднести визначення режиму судового розгляду (відкрите чи закрите судові засідання) та складу суду. Окремі нюанси вказаних питань вже були досліджені автором цієї роботи [див. 21], проте їх розгляд крізь призму зміни порядку судового розгляду набуває нового змістовного наповнення. Розглянемо їх у заданому аспекті:

а) *визначення режиму судового розгляду (відкрите чи закрите судові засідання).* Це питання неодноразово було предметом наукового осмислення під час дослідження особливостей кримінального провадження за участю осіб, які стражда-

ють на психічні розлади. Висловлені вітчизняними вченими позиції яскраво демонструють його неоднозначний характер: відстоювалися точки зору як на користь диференційованого підходу («частково закрито» судові засідання в частині, що становить лікарську таємницю [4, с. 126, 163] або прийняття рішення після отримання згоди усіх учасників провадження [2, с. 143-144; 3, с. 151]), так і категорично визнавалася доцільність проведення судового засідання у закритому режимі [1, с. 146, 151-152; 3, с. 145-150; 6, с. 157-158; 7, с. 116]. Підтримуючи останній підхід, зауважимо, що участь у судовому засіданні особи, яка страждає на психічні розлади, розглядається як підстава для закритого судового засідання у двох аспектах: а) з точки зору гідності – для запобігання розголошенню відомостей, які принижують гідність особи (п. 3 ч. 2 ст. 27 КПК); б) з точки зору таємниці, що охороняється законом – для збереження лікарської таємниці та інформації про стан здоров'я (персональні дані особи) [21, с. 234]. У контексті зміни порядку судового розгляду після прийняття такого рішення у порядку ст. 362 КПК суд має вирішити питання про обмеження засади гласності і відкритості судового провадження з метою дотримання прав та свобод особи, яка страждає на психічні розлади. Для цього необхідно внести зміни до кримінального процесуального закону, якими передбачити вирішення цього питання судом під час прийняття рішення про зміну порядку судового розгляду;

б) *склад суду*. Судовий розгляд кримінального провадження щодо застосування ПЗМХ здійснюється суддею одноособово (ч. 1 ст. 512 КПК). Незважаючи на доволі чітку позицію законодавця, аналіз наукових праць засвідчує актуальність тези щодо кількісних та якісних вимог, що пред'являються до складу суду, який уповноважений розглядати таку категорію проваджень [дет. див. 1, с. 146; 2, с. 135-136; 3, с. 135; 5, с. 155; 6, с. 159]. Тому постає питання про те, чи є необхідною зміна колегіального складу суду у разі прийняття рішення про зміну порядку судового розгляду за правилами ст. 362 КПК. Судова практика пропонує наступні підходи до його розв'язання: а) продовжується колегіальний розгляд [22; 23]; б) формується новий одноособовий склад суду [24; 25].

Перший підхід (продовження колегіального розгляду) формально не відповідає положенням закону, які вимагають продовження судового розгляду відповідно до правил, визначених гл. 39 КПК, серед яких – і одноособовий розгляд (ч. 1 ст. 512 КПК). Водночас зауважимо, що з точки зору чинного законодавства зазначена невідповідність вимогам КПК не визнається істотним порушенням. Так, розглядаючи дотичне питання за аналогічних обставин ВС у постанові

від 20 грудня 2022 р. висловив наступну позицію: «коли автоматизованою системою документообігу суду було визначено колегію суддів у складі трьох суддів, а нормами КПК передбачено, що така категорія кримінальних проваджень має розглядатися суддею одноособово, то в такому випадку здійснення судового розгляду у тому складі, який був визначений згідно положень ст. 35 КПК, не є істотним порушенням, яке передбачене п. 2 ч. 2 ст. 412 КПК, оскільки за таких обставин судові рішення, ухвалені таким складом суду, матиме більше гарантій законності» [26]. Таким чином, після зміни порядку судового розгляду згідно ст. 362 КПК, його продовження за правилами гл. 39 КПК в колегіальному форматі суперечить КПК, втім не є його істотним порушенням, тому не призведе до скасування ухвали, постановленої за результатами такого розгляду.

Другий підхід (формування нового одноособового складу суду) узгоджується із нормативними приписами, але може ускладнити розгляд кримінального провадження протягом розумного строку. Йдеться про можливу ситуацію, в якій зміна порядку судового розгляду матиме місце після проведення значного обсягу процесуальних дій, а передбачений ч. 2 ст. 319 КПК механізм процесуальної економії не буде реалізований, зважаючи на істотну зміну вектору судового розгляду. Зокрема, змінюється перелік питань, що має вирішити суд за результатами судового розгляду, та можуть виникнути нюанси щодо допустимості попередньо проведених процесуальних дій за відсутності захисника або законного представника особи. Виявлена проблематика потребує системного нормативного вирішення, потенційним варіантом якого може стати внесення відповідних змін до ст. 362 КПК. Найбільш виправданим видається підхід, спрямований на формування компетентного складу суду, спеціалізованого на розгляді кримінальних проваджень за участю осіб, які страждають на психічні розлади [дет. див. 21]. Незважаючи на те, що у наведеній вище постанові ВС колегіальний розгляд характеризується більшим обсягом гарантій законності, на наше переконання, перевагу варто надати не кількісній, а якісній складовій. Зауважимо, що у разі, якщо йдеться про колегіальний судовий розгляд, жодних вимог стосовно спеціалізації суддів закон не містить (частини 2, 3 ст. 31 КПК) – до складу колегії входять судді без урахування досвіду з розгляду окремих категорій справ. За таких умов цілком очевидно, що колегіальність забезпечує більшу виваженість рішення, аніж його прийняття суддею одноособово. Водночас у провадженні щодо застосування ПЗМХ, на наш погляд, пріоритетним є компетентність судді, яка ґрунтується на специфічних знаннях у галузі психіатрії і психології,

а також досвіді проведення процесуальних дій за участю таких осіб. Тому на відміну від розглядуваних у постанові ВС обставин, кількісний параметр щодо складу суду відступає на другий план. У свою чергу, його якісний параметр може бути дотриманий одним із таких альтернативних шляхів, як: а) заміна головуєчого у складі колегії на суддю, який спеціалізується з розгляду кримінальних проваджень щодо застосування ПЗМХ або б) заміна колегії на спеціалізованого суддю, який здійснюватиме розгляд одноособово. Перший варіант забезпечує обізнаність більшості з колегії щодо обставин кримінального провадження, що дозволяє прогнозувати більш швидкий судовий розгляд по суті. Разом із тим, ключовим недоліком такої пропозиції є те, що рішення фактично може бути прийняте більшістю голосів суддів, які не володіють необхідним обсягом спеціальних знань і навичок розгляду проваджень за участю осіб, які страждають на психічні розлади, що може нівелювати значення участі спеціалізованого судді. Другий варіант, на наше переконання, є найбільш виправданим з точки зору перспективного закону (*de lege ferenda*), адже здатний забезпечити прийняття рішення суддею з достатнім рівнем спеціалізації. Втім для запобігання не виправданому

затягуванню судового провадження через заміну складу суду доречно прямо закріпити можливість використання механізму процесуальної економії, передбаченого ч. 2 ст. 319 КПК.

Висновки. Проведене дослідження проблемних аспектів трансформації судового розгляду у порядку ст. 362 КПК дозволяє резюмувати, що у статті висвітлено: момент виникнення обов'язку суду змінити порядок розгляду – наявність висновку судово-психіатричної експертизи, в якому констатовано факт психічного розладу особи, який не дозволяє їй усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Розкрито особливості трансформації судового розгляду, які полягають, зокрема, у необхідності залучення до провадження захисника або законного представника обвинуваченого (особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру), вирішенні питання щодо застосування спеціальних запобіжних заходів, передбачених ч. 1 ст. 508 КПК. Досліджено специфіку судового розгляду після його зміни у порядку ст. 362 КПК на підставі аналізу питань щодо визначення режиму судового розгляду (відкрите чи закрите судові засідання) та складу суду, в якому буде здійснюватися таке кримінальне провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артеменко О. С. Доказування у кримінальних провадженнях про діяння неосудних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 219 с.
2. Кириченко В. Л. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. дис. ... докт. філософії: 12.00.09 / Дніпр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2020. 314 с.
3. Козарійчук Д. В. Забезпечення прав особи у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2021. 211 с.
4. Печко В. В. Інститут застосування примусових заходів медичного характеру в кримінальному процесі України : дис. ... докт. філософії: 081 / Донец. держ. ун-т внутр. справ. Маріуполь, 2021. 207 с.
5. Сенченко Н. М. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 224 с.
6. Ткач А. В. Процесуальна діяльність прокурора у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2021. 264 с.
7. Шаренко С. Л. Кримінально-процесуальні проблеми застосування примусових заходів медичного характеру: монографія. Харків: Право, 2002. 208 с.
8. Ухвала Придніпровського районного суду м. Черкаси від 12 квітня 2023 р. у справі № 711/1216/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110216813>
9. Ухвала Деснянського районного суду м. Києва від 05 квітня 2023 р. у справі № 754/3086/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110035519>
10. Ухвала Кагарлицького районного суду Київської області від 10 березня 2023 р. у справі № 368/664/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109505170>
11. Ухвала Запорізького апеляційного суду від 13 червня 2022 р. у справі № 336/1669/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104803788>
12. Ухвала Київського апеляційного суду від 10 травня 2022 р. у справі № 752/9713/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104361854>
13. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду від 5 жовтня 2018 р. у справі № 686/14609/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77101603>

14. Ухвала Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 25 лютого 2020 р. у справі № 303/4824/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87810618>
15. Ухвала Камінь-Каширського районного суду Волинської області від 17 квітня 2019 р. у справі № 157/1698/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81241476>
16. Ухвала Святошинського районного суду м. Києва від 17 січня 2022 р. у справі № 759/12569/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102566920>
17. Ухвала Броварського міськрайонного суду Київської області від 23 червня 2022 р. у справі № 361/7686/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104901532>
18. Ухвала Олександрівського районного суду Кіровоградської області від 07 вересня 2022 р. у справі № 395/559/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106125464>
19. Ухвала Самбірського міськрайонного суду Львівської області від 10 серпня 2022 р. у справі № 452/617/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105694328>
20. Ухвала Запорізького районного суду Запорізької області від 11 червня 2021 р. у справі № 317/255/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97583414>
21. Тищенко О. І. Підготовка до судового розгляду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру: дискусійні питання. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 228-235.
22. Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 28 січня 2019 р. у справі № 640/18191/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79456819>
23. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 14 липня 2022 р. у справі № 194/5/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105786784>
24. Ухвала Знам'янського міськрайонного суду Кіровоградської області від 08 травня 2023 р. у справі № 395/559/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110691458>
25. Ухвала Октябрського районного суду м. Полтави від 18 лютого 2021 р. у справі № 554/4810/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94976299>
26. Постанова Верховного Суду від 20 грудня 2022 р. у справі № 757/46182/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225837>
27. Постанова Верховного Суду від 7 лютого 2022 р. у справі № 165/1610/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320376>
28. Ухвала Роменського міськрайонного суду Сумської області від 03 березня 2023 р. у справі № 585/1189/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109871017>
29. Ухвала Залізничного районного суду м. Львова від 25 травня 2020 р. у справі № 462/3785/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89439249>
30. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми : монографія / А. В. Лапкін. Харків : Право, 2020. 1304 с.

REFERENCES

1. Artemenko O. S. (2015) Dokazuvannya u kryminalnykh provadzhenniakh pro diiannia neosudnykh osib [Evidence in criminal proceedings about the actions of unconvinced persons] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv. 219 s. (in Ukrainian).
2. Kyrychenko V. L. (2020) Kryminalne provadzhennia shchodo zastosuvannya prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [Criminal proceedings on the application of compulsory medical measures] : dys. ... dokt. filosofii: 12.00.09 / Dnipro. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipro. 314 s. (in Ukrainian).
3. Kozariichuk D. V. (2021) Zabezpechennia prav osoby u kryminalnomu provadzhenni shchodo zastosuvannya prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [Ensuring the rights of a person in criminal proceedings on the application of compulsory medical measures] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / PrAT «Vyschyi navchalnyi zaklad «Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom». Kyiv. 211 s. (in Ukrainian).
4. Pechko V. V. (2021) Instytut zastosuvannya prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru v kryminalnomu protsesi Ukrainy [Institute for the application of compulsory medical measures in the criminal process of Ukraine] : dys. ... dokt. filosofii: 081 / Donets. derzh. un-t vnutr. sprav. Mariupol. 207 s. (in Ukrainian).
5. Senchenko N. M. (2013) Kryminalne provadzhennia shchodo zastosuvannya prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [Criminal proceedings on the application of compulsory medical measures] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv. 224 s. (in Ukrainian).
6. Tkach A. V. (2021) Protsesualna diialnist prokurora u kryminalnomu provadzhenni shchodo zastosuvannya prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [Procedural activities of the prosecutor in criminal pro-

- ceedings on the application of compulsory medical measures] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv. 264 s. (in Ukrainian).
7. Sharenko S. L. (2002) Kryminalno-protseusualni problemy zastosuvannia prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru [Criminal procedural problems of the application of compulsory medical measures]. Kharkiv: Pravo. 208 s. (in Ukrainian).
 8. Ukhvala Prydniprovskoho raionnoho sudu m. Cherkasy vid 12 kvitnia 2023 r. u spravi № 711/1216/23 [Decision of Prydniprovskiy District Court of Cherkasy City of April 12, 2023 in case No. 711/1216/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110216813> (in Ukrainian).
 9. Ukhvala Desnianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 05 kvitnia 2023 r. u spravi № 754/3086/22 [Decision of Desnianskyi District Court of Kyiv City of April 5, 2023 in case No. 754/3086/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110035519> (in Ukrainian).
 10. Ukhvala Kaharlytskoho raionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 10 bereznia 2023 r. u spravi № 368/664/22 [Decision of Kaharlytskyi District Court of Kyiv Oblast of March 10, 2023 in case No. 368/664/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109505170> (in Ukrainian).
 11. Ukhvala Zaporizkoho apeliatsiinoho sudu vid 13 chervnia 2022 r. u spravi № 336/1669/22 [Decision of Zaporizhzhia Court of Appeal of June 13, 2022 in case No. 336/1669/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104803788> (in Ukrainian).
 12. Ukhvala Kyivskoho apeliatsiinoho sudu vid 10 travnia 2022 r. u spravi № 752/9713/21 [Decision of Kyiv Court of Appeal of May 10, 2022 in case No. 752/9713/21]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104361854> (in Ukrainian).
 13. Ukhvala Khmelnytskoho miskraionnoho sudu vid 5 zhovtnia 2018 r. u spravi № 686/14609/17 [Decision of Khmelnytskyi City and District Court of October 5, 2018 in case No. 686/14609/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77101603> (in Ukrainian).
 14. Ukhvala Mukachivskoho miskraionnoho sudu Zakarpatskoi oblasti vid 25 liutoho 2020 r. u spravi № 303/4824/18 [Decision of Mukachevo City and District Court of Zakarpattia Oblast of February 25, 2020 in case No. 303/4824/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87810618> (in Ukrainian).
 15. Ukhvala Kamin-Kashyrskoho raionnoho sudu Volynskoi oblasti vid 17 kvitnia 2019 r. u spravi № 157/1698/18 [Decision of Kamin-Kashyrskyi District Court of Volyn Oblast of April 17, 2019 in case No. 157/1698/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81241476> (in Ukrainian).
 16. Ukhvala Sviatoshynskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 17 sichnia 2022 r. u spravi № 759/12569/20 [Decision of Sviatoshynskyi District Court of Kyiv City of January 17, 2022 in case No. 759/12569/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102566920> (in Ukrainian).
 17. Ukhvala Brovarskoho miskraionnoho sudu Kyivskoi oblasti vid 23 chervnia 2022 r. u spravi № 361/7686/20 [Decision of Brovaryi City and District Court of Kyiv Oblast of June 23, 2022 in case No. 361/7686/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104901532> (in Ukrainian).
 18. Ukhvala Oleksandrivskoho raionnoho sudu Kirovohradskoi oblasti vid 07 veresnia 2022 r. u spravi № 395/559/22 [Decision of Oleksandrivskyi District Court of Kirovohrad Oblast of September 7, 2022 in case No. 395/559/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106125464> (in Ukrainian).
 19. Ukhvala Sambirskoho miskraionnoho sudu Lvivskoi oblasti vid 10 serpnia 2022 r. u spravi № 452/617/22 [Decision of Sambirskyi City and District Court of Lviv Oblast of August 10, 2022 in case No. 452/617/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105694328> (in Ukrainian).
 20. Ukhvala Zaporizkoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti vid 11 chervnia 2021 r. u spravi № 317/255/20 [Decision of Zaporizhzhia District Court of Zaporizhzhia Oblast of June 11, 2021 in case No. 317/255/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97583414> (in Ukrainian).
 21. Tyshchenko O. I. (2022) Pidhotovka do sudovoho rozghliadu klopotannia pro zastosuvannia prymusovykh zakhodiv medychnoho kharakteru: dyskusiiini pytannia [Preparation for the trial of a petition for the application of compulsory medical measures: discussion issues]. *Pravo i suspilstvo*. 2, 228–235. (in Ukrainian).
 22. Ukhvala Kyivskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 28 sichnia 2019 r. u spravi № 640/18191/17 [Decision of Kyiv District Court of Kharkiv City of January 28, 2019 in case No. 640/18191/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79456819> (in Ukrainian).
 23. Ukhvala Pavlohradskoho miskraionnoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 14 lypnia 2022 r. u spravi № 194/5/20 [Decision of Pavlohrad City and District Court of Dnipropetrovsk Oblast of July 14, 2022 in case No. 194/5/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105786784> (in Ukrainian).
 24. Ukhvala Znamianskoho miskraionnoho sudu Kirovohradskoi oblasti vid 08 travnia 2023 r. u spravi № 395/559/22 [Decision of Znamianskyi City and District Court of Kirovohrad Oblast of May 8, 2023 in case No. 395/559/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110691458> (in Ukrainian).

25. Ukhvala Oktiabrskoho raionnoho sudu m. Poltavy vid 18 liutoho 2021 r. u spravi № 554/4810/20 [Decision of Oktiabrskiy District Court of Poltava City of February 18, 2021 in case No. 554/4810/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94976299> (in Ukrainian).
26. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 20 hrudnia 2022 r. u spravi № 757/46182/21-k [Resolution of the Supreme Court of December 20, 2022 in case No. 757/46182/21-k]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225837> (in Ukrainian).
27. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 7 liutoho 2022 r. u spravi № 165/1610/20 [Resolution of the Supreme Court of February 7, 2022 in case No. 165/1610/20]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320376> (in Ukrainian).
28. [The decision of Romenskyi City and District Court of Sumy Oblast of March 03, 2023 in case No. 585/1189/22] URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109871017> (in Ukrainian).
29. Ukhvala Zaliznychnoho raionnoho sudu m. Lvova vid 25 travnia 2020 r. u spravi № 462/3785/18 [Decision of Zaliznychniy District Court of Lviv City of May 25, 2020 in case No. 462/3785/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89439249> (in Ukrainian).
30. Lapkin A. V. (2020) Prokuror u kryminalnomu provadzhenni: teoretychni, pravovi ta orhanizatsiino-metodychni problem [Prosecutor in criminal proceedings: theoretical, legal and organizational and methodological problems]. Kharkiv : Pravo. 1304 s. (in Ukrainian).